

Ա զ զ ա յ ի ն . — Ն ամակ խմբապրին . —
Թ լ թ կայո թ ի ն ն կ ր զ ան ձ ի կ ի ղ . Բ ա
զ ու ղ ի , և Թ ի Ւ թ ի ղ ի ղ (2) . — Ա լ է ը տ ա ն ղ ր ղ .
պ զ ի լ զ ի մ ա մ ա ն ի հ ող ու ր հ ա յ ո ղ զ լ ա
ր ո ղ ը պ է լ ո ղ է զ ի ր ա ն ի լ թ ի մ ա մ ա ն ի :
Ք ա ղ ա ք ա կ ա ն . — Ք ա ղ ա ք ա կ ա ն լ ո ղ
ր ղ ի :

Մ ա ն ր լ ու ր լ ղ ղ :
Խ ա ռ լ ու ր ղ ղ ղ :
Յ ա յ տ ա ր ղ ղ լ ղ լ ղ ղ ղ ղ :
Ֆ ի լ է տ ո ղ :

Ինչպէս յայտնի է ընթերցողին, անհաղթ կերպով, յունիսի 13-ին կայացած մի ժողով արհեստաւորները կը ընտրէին, որոնք ընտրելին մի մասնաժողով թատրոնական խումբ կազմակերպէին հայերէն ներկայացումներ տալու համար Թիֆլիսում: Պէտք է այս էլ սենք, որ մայիսի, յունիսի ղերաստուպ. Մնակեանին³ որը գնում էր Պոլսի Փօթիկի կրկին Թիֆլիս ընդհանուր և Պոլսի ղերաստաններ և ղերաստաններ հրաւիրելու կարգադրութիւններ արեցին, իհարկէ ժողով կազմակերպ մասնաժողով ընտրելուց առաջ:

Այժմ այդ մասին հաստատ աղբիւրից մեզ պատմումն, որ պ. Մնակեան մասնաժողովին անունով Պոլսում ղերաստանները է հրաւիրում և մի քանիսն է հետ արդէն որոշ պայմաններ է ստաջարկել, Պ. Մնակեան ղերաստան է պպ. Թատրոնի և Յովհաննիսեանի յատուկ կարգադրութեամբ և կամբով, իսկ թէ այս պայմանները կամբ ինչ է, այդ վերջ

Ընթերցողդ, Ֆելիկսան հս ուղարկ
բայց բնաւ չհա մտածում, որ ամա
թիլֆելիզում ոչքը չէ մնում, Ֆելիկսան
նրի՞ն տուողն դուքս է գնում, միւս
խեղճ ու կրակ մարդիկն են մնում,
բանը չողից ու փոշից խեղդեցած, վ
զոնիւրում և միւսի Ալեքսանդրեան
գիւմ թախանում, որ որոնում և վ
չի են կուլ տալիս, զով որոնում, չող
բրանքի մէջ լող տալիս, գնում
կուլը զովանալու, աստիկանն է
տալիս.—այսպէս խեղճ ման է գ
լիս և վերջապէս էլի վերադառնա
իւր բնակարանն, որոյ շուրջն է աղբ
նոց, ինքն էլ խիլ խեղդանոց, որովհե
մէջը ոչ ոք է խեղդում և ոչ էլ բնաւ
չնշառաթիւնը թիլ խեղդանում Այս
թիլֆելիզի խեղճ բնակիչը ոտքով
ամբողջ ամառը չալումնաչ լինելու,
կենսիքը նկուղիկումը քաշ ածել
մինչև կը գալ աշունքը, կը բացվին
կը պարզվին խեղճի աշիւնքը,
Բայց ինչ հասկապատկեր է ներկ
յայցում չալումը դասը, որին
բանում անում է փողո իւր ոպա

Միևոր Հայաստանիւ № 49-ում
պ. Ա. Յ. 1.-եանի դատարխօսութեան առ-
թիւ մեր յայտնած կարծիքի դէմ
թէ զուրկ էր ինքնուրոյն եզրակացու-
թիւններկց) նոյն լրագրի № 53-ում
պարունը հերքում է ասելով որ մի քանի
եզրակացութիւնները իրեն էին պատ-
կանում. թէ որքան ճշմարիտ է այդ
թողումը եւնք զատարխօսութեանը ներ-
կայ եղողների անաչառ քննութեանը
Գանձակի մտաւոր և բարոյական
յառաջադիմութիւնը վերջին աստի

Միւս օրը երկիրեան քաղաքային կրուբի գահինձում ներկայացուցարուեցաւ, որը բաղկացած էր հետեւեալ կողմերից. Վարդանայ ծերր (Աղամեան), զգամէտ, մենախօսու թիւն՝ Էլիսէլ թէ չը լինէ՛լ (Աղա

տետուէ չ'ունին: Անցեալ տարիներ
ուսուցիչների ընտրութեամբ պ. Ս.
Մատինեանը տետուէ ընտրուեցաւ,
ամբողջ տարի ու կէս ուսումնարանա-
կառաւարկաց յետոյ, ներկայ հոգա-
րարձօններ օրերով՝ հետադուրէ տե-

Եկեղեցիի մօտ շինութիւնը շա-
րանդաղէ առաջ գնում. ինչպէս և
բւռնէ. այս տարի ուսումնարանը նը-
րանից օգուտ է կարողանալու քա-
ղէ:

Gruppe Singen

Այս տես, ընթերցող, այս բազմա-
 ւորներին են տանում անընդհատ թվի-
 լիդի լայն փողոցներով քառաձի ֆա-
 լետոնները, երկայն ու ձկը օմնիբուս-
 ները, ծանրաշարժ կառուկներ, տար-
 տառները ե կամ այլ տեսակ-տեսու-
 չարմար փոխադրական միջոցները՝ ե-
 լիպիտուդու առնն չարմարութիւններ ու

✱
✱ ✱

Ձը կարծես, ընթերցող, որ մարդ
մէջ միայն այդ մարմնավոր բաներու
է տարբերութիւնը, հոյ զրել է բնո
թիւնն ու մարդոց հնարագիտութիւն
դոյտա աղբիւրն է հոգեկան տրամադր
թիւնը՝ մարդոց խելքն ու յիմարտե
նը, բանականութեան մէջ դանազան
թիւնը: Այնպէս որ մտի է, մարդս ո
նակ է—այս է խելքան ճշմարտութիւն
որի սուր է դանակը, դարպասած է
ճաշակը, որինը գուտ է, կը նշանա
խելքը բուխ է, այդպիսիներ լանն
բուրդ է:

[illegible]

Ներկայիս նման մի հաճախ վրաց
ներքին մէջ և 68 թէ 69 թուականին
ղարկիցեալ ընթացման թիւը ընդ
ձակ ձեռով, որքանս Բէնդուրացի ըս
ղտմ, ինտիտուտով հանդէպը երկեց
առնն կողմից ամրակազմ իմէրէն
Ժողովեցան, մինչև անգամ առանձն
պէս իմէրէնից ապաղաղութեան, և հ
մշակները դէմ դուրս եկան, բայց
կարճահասակ, ինքնաւոր Գրգոր
չակ նախիջանդի դեանով տուեց չա
կմէրէնից և մի անգամ էլ հեղաշե

Բ Ա Գ Ո Ւ

(Թղթակցութիւն «Մեղու Հայաստանի» տարբեր)

Խնդրեմ սոյն երկտողիկ հրատա-
րակել բարեհաճիք: Այսօր մեկնում
եմ Բագուից: այսպիսի ներքին միջոցի
մէջ չեմ կարողանում իմ շնորհ-
հալալը զգացումը լիովին յայտնել:
Ինչպէս այն տպագրութիւնը, զոր
մինչև սրտիս խորքը ընդունած եմ,
եթէ ընդարձակ ժամանակ ալ ունե-
նամ, անհնար պիտի լինի ինձ խօս-
քով բացատրել: միայն երկտողիկ
հրատարակել կը յայտնեմ անկեղծ
շնորհակալութիւնս Բագուայ հայ հա-
սարակութեան, որ ընդունեց զիս մեծ
համակրութեամբ և զէպի սուրբե-
րուազէմ բարեպաշտ և ազգասէր
զգացմամբ վերաբերուելով՝ սիրով և
ուրախութեամբ մանակեցեալ: պար-
տուց բարձրան հանգանակութեան,
չը նայելով ժամանակի և առևտուրի
անյաջող պարագայից, չը նայելով
հրատարակում յայտնուած աննպաստ
առևտու և սխալ կարծեաց, իրեւ ճշը-
մարիտ հայ կարեկցեցաւ: իւր ազգա-
յին սեպականութեանց աննախան-
ձելի դրութեան, և իրեւ բարի կրօ-
նասէր՝ օգնեց իւր կրօնական հաւ-
տատութեանց, որք անգին յիշատակ-
ներ են ազգի՝ բրիտանականութեան և
մշտնջենական փառք հայոց ժողովը-
ղեան:

Բագուայ քաղաքի հայ ժողովը-
ղեան նուէրի գումարն է 5363 ռուբլի
83 կոպէկ, զոր հաստատեցին բարե-
կարգ տ. Թադէոս առագ. քահանայի
հանդերձ այլ քահանայիք և երես-
փոխանք: Սոյն գումարից 5,000 ռ-
զոկեցի հարկ եղած տեղը մեծ: Մու-
թաֆեանց առևտրական տան միջո-
ցաւ: իսկ մնացածը եւ վեր առի իւր-
բա ճանապարհածախս:

Ուստի, ահա միտքարեալ սրտով
ամենուն համար Աստուծոյ օրհնու-
թիւնը և վարձատրութիւնը կը մաղ-
թեմ: Տէրը օրհնէ ամենուն գործը և
յաջողութիւն պարգևէ: Մասնաւոր-
ապէս շնորհակալ եմ և այն ազգի
հոգեւորական, որք մասնաւոր կերպի-
ն:

այ սուրբ Երազմուտ ասելով երեքին
յաղթեց, հետեանքն եղաւ վրէժաւոր-
ութիւնից բռնամարտութիւն, դունչ
ու պուռնոցի արհեստութիւն, մինչև
անգամ ծանր վերաւորութիւն և միջա-
նիսի բանտարկութիւն, մի գուցէ այժմ
աւելի ևս երեք նոյն գէշութիւնն ու
վատութիւն:

Մարդոց մտաւոր և հոգեկան տրա-
մաղրութեանց տարբերութիւնը նրանց
մինչև անհնթութեան է հասցնում և
նրանց անձնականութեան մէջ պարտ-
ւալ: Այս է պատահել և Ալեքսանդրի խմ-
բագրութեան և ընկերութեան, որ հը-
րատարակեց մի նոր կանոն տրամաբա-
նութեան, թէ մէկի պատից մի երկու
աղիւս հանելը քո շինութեան համար
մեծ գործութիւն է, անհնար յանցանք
է, ուրիշի պատի վերայ քո տունը չի-
նել է, իսկ ուրիշի ամբողջ տանը տի-
րանաւոր—միայն թիթի հետեղութիւն
է, նորա տան նման իւր տունը չի-
նել է և ոչ օտարի սեպականութիւնն ամ-
բողջապէս յախշտակել է:

Նրբ պ. Ս. Ս. յօդուածի մէջ Ալե-
քսանդրի հանգուցեալ գաբրիէլ աղբի-
պիսկոպոս Այվազեանի հոգեհանգստի

միտքարեալ գիտ թէ՛ առատութեամբ
նուէրի, թէ՛ կենսական պիտոյից հո-
գացողութեամբ և թէ՛ գործակցու-
թեամբ, որոց անուանքն թէ՛ և զանց
կանամ չը վերաւորելու համար իրենց
համեատութիւնը, բայց կը մաղթեմ,
որ Տէր Աստուած կենաց դպրութեան
մէջ արձանագրէ և վարձատրելով
ձոխացնէ հոգեւոր և մարմնաւոր ա-
ռատ պարգևօքն:

Ամենուն բարեկալութեան համար
միշտ աղօթարար՝

Մ. Լ. Յ. Մարգարիտ,
Միաբան ս. երուսաղէմի:

ՅԱՐԳՈՅ ԽՄԲԱԳԻՐ

Յայտնի է, որ մեր տաճկահայա-
տանցի համազգիներէից շատերը թող-
նելով ընտանիքը, տունը, որդիք ան-
պաշտպան պանդխտութեամբ են
հազարու մէկ նեղութիւններով ա-
րեան, կեանքի գնով մի քանի կօ-
պէկ վաստակելու համար, որպէսզի
կարողանան իրենց կառավարութեան
պահանջած ծանր հարկերը և իրենց
վաշխատու համազգիներէից մեծամեծ
տոկոսով վերցրած պարտքերը հա-
տուցանելու, վճարելու: համար:

Դրանք պանդխտութեամբ այստեղ կա-
տարում են ամենաճանր, կենսամաշ
աշխատութիւններ, որոնց մարմինը
չստանալով հարկաւոր սնունդ սպա-
ռած ոյժերը վերականգնելու համար
և ամբողջ զինքը գետնին պառ-
կելով՝ նեղ, խոնաւ, միտն բնակա-
րաններում և շինելով տապաւնուած
խեղդող օդը աւելի և աւելի ֆիզի-
քապէս սպառնում, հալուած են լի-
նում, կմաղք դառնում մի քանի կօ-
պէկի համար:

Իրեւ զօրաւոր ապացոյց խօսքերիս
կարող է լինել այն տեսարանը, որ
բացվում է մարդու առաջ, մշակների
հայրենիք վերադառնալու ժամանակ
որոնցից շատերը չը կարողանալով տա-
նել ճանապարհի դժուարութիւնն-
րէն, ընկնում մեռնում և առանց
քահանայի մի քարի տակ, օտար վե-

առթիւ երեքան մի քանի նախադա-
տութիւնք, այն եւ ընդհանուր մարդ-
կային զագափար պարունակող նախա-
դատութիւնք, այն ձևով ինչ ձևով նո-
քա արտայայտած էին: Վերջում մի
յօդուածում, Ալեքսանդրի զայտոյթը
երեկոցաւ, դիմանալ չը կարողացաւ և
աշխարհ չաւ արաւ, թէ այդ անհերքելի
յանցանք է, սրբապղծութիւն է, դրա-
կանական յախշտակութիւն է: Իսկ երբ
Ալեքսանդրն ցոյց տուց, թէ Ալեքսանդ-
րի ի տալիս և վերադարձով յօդուածը
ամբողջապէս «Նշանակալի» լրագրի Սի-
ցիլիական երկտողի տօնախմբութեան
առթիւ գրուած յօդուածի թարգմա-
նութիւնն է, — որ երեք մտաւոր տէլե-
ֆօնի զօրութեամբ Ալեքսանդրի խմբ-
ագրի գլխից դուռ չը յաջած մտել էր
Նշանակալի խմբագրի գլուխը և Ալե-
քսանդրից առաջ Նշանակալի մէջ էր
հրատարակվել — իսկոյն Ալեքսանդրի
և ընկերութեան միտքի չափն ուր
մարանական կանոնի հիման վերայ
խմբագրութիւնը յայտնեց, որ գրակա-
նական յախշտակութիւն չէ ամբողջ մի
յօդուած, իւր առանձին հայեցողա-
ներով, դատողութիւններով և եզրակա-
ցութիւններով խաղաղանքն և իրեւ իւր

առաջնութիւնն:

Մենք, մեծ-մեծ բարոյներ, փո-
խանակ նրանց կարեկցելու, փոխանակ
ջանալու նրանց համար յարմար և
արժան բնակարաններ, ճաշարաններ
և կիրակնօրեայ դպրոցներ հաստատե-
լու, որով թեթեւացրած կը լինէինք
դրանց դառն ու չարքաշ կեանքը,
մենք ընդհակառակն ոչ միայն ոչինչ
չենք անում, այլ և զրկում ենք նը-
րանց իրենց կեանքի գնով վաստակած
մի քանի կօպէկներից: *):

Յարգող խմբագիր, խօսեցէ՛ք ձեզ
հանդիպած մշեցի կամ վանեցի մի
մշակի հետ, հարց ու փորձ արե՛ք
նրանց կեանքի, դրութեան մասին և
դուք նրանցից կը լսէք բացի շատ
սրտաձմիկ տեղեկութիւններից և հե-
տեւալ խօսքերը, թէ այս ինչ հայ
աղան ինձ այսքան ժամանակ բանեց-
րեց և մի կօպէկ չը տուց, այն ինչ
աղայի մօտ մէկ ամիս մնացի, այժմ
փողս չէ տալիս և երբ գնում եմ ու-
ղելու՝ հայհոյում, ծեծում և դուրս
է անում: և ուրիշ շատ այս տեսակ
դրկանքների մասին կը լսէք:

Յաւալին այն է, որ այդ տեսակ
մարդիկ պատկանում են իտալիկացի
համարուած գասակարգին, որոնցից
մէկը օր. տպարանատէր է, որ մի մշա-
կի մէկ ամուսնայ վարձն է կտրել, մի-
ւր մէկ ուսումնարանի տեսուչ է, որ մի
քանի մշակների բանեցրել և փողը
կտրել է, մի երրորդը մի վաճառական
է, որ իրան պահ տուած 90 ռուբ-
լին այժմ չէ վերադարձնում և այլն:
Տեսնում էք, յարգող խմբագիր,
ինչպէս են ընդունում հիւրասիրում
մի քանի մարդիկ իրենց պանդխտ
համազգիներին:

Մենք այս անգամ բաւականա-

*) Եւսում ենք, որ Բիթլիսի Հայոց
Բ. ընկ-ւ մտադիր է մշակների հա-
մար ապաստանարաններ և կիրակնօրեայ
դպրոցներ հաստատել, որով շատ նը-
պաստած կը լինի մշակների թէ՛ ֆիզիքա-
կան, անտեսական և բարոյական կեան-
քի բարելոքման և թէ՛ մեր հայրենիքի
վերածնութեան գործին: Վասնորոյ
ցանկանում ենք օր առաջ տեսնել այդ
մեծակերի, ազգաշահ մտադրութեան ի-
րագործումը:

սեպականութիւն հրատարակել—այդ
կը նշանակէ միայն իւր տունը ուրիշի
տան նման չլինել, ով կարող է այդ գո-
ղութիւն անուանել: Այս տրամաբանու-
թեամբ, ընկերացող, դու թէ՛ իրաւունք
չ'ունիս քո տանը գերանի ծայրը դրա-
ցիկը պատի մէջ հազցնել, որովհետեւ
այդ քրէական յանցանք կարող է հա-
մարվիլ, բայց բոլորովին արդար կը
լինիս, եթէ դրացիկը տունը մտնել
ամուր նստել և նրան քո սեպականու-
թիւն հրատարակես, որովհետեւ այդ կը
նշանակէ, թէ դու քո տունը նորա տան
նման չլինում ես, այսինքն նորա տու-
նը քո տուն անում ես, նրան բնորո-
վին տիրանում ես:

Նրբ մարդիկ իրանց սխալը խոստո-
վանել չեն ուզում և կըրէ բռնութեան
են անձնատուր լինում—այսպիսի ան-
հնթութիւններն են հասնում, ծայր ու
ծանակ լինում—բայց այս յամառ երի-
տասարդներին է պատշաճ և ոչ հրա-
պարակախօսին է վայելում, որ իւր
կողմամբ ճշմարտութեան է ծառայում:

Երեք տրամաբանական այս նոր կա-
նոնի հիման վերայ էլ իշխանազն խո-

նում ենք այսքանով և եթէ այստա-
ղերը կարգաւոր յետոյ, դրանք չը
հատուցանեն մշակներին նրանց ար-
դար վաստակը, այն ժամանակ մենք
կը յայտնեք նրանց՝ ով լինելը և նը-
րանց ազգանունը, որով կը մերկաց-
նենք մի կարգի մարդիկ, որոնք մութ
անկիւններում ամենայն տեսակ կեղ-
տոտութիւններ են գործում, սրան
նրան հարստահարում, և միևնոյն
ժամանակ յանդգնում հրապարակում
իրանց ազգասէր, խեղճերի և թղթե-
րի պաշտպան ու կարեկցի ձևացնել,
ցոյց տալ:

Ստանդարտ.

Թիֆլիս, 18 յունիս:

ՅԱՐԳՈՅ ԽՄԲԱԳԻՐ

Ալեքսանդրոպոլի հայոց վեճակա-
յին հոգեւոր դպրոցը պէտք է վերա-
ծել թեմականի, — այս վերնագրով մի
յօդուած կարդացի «Մեղու» 60-րդ
համարում: Յօդուածի վերայ գրուած
է գլուխ առաջին, որից երևում է, որ
պիտի շարունակուի: Քանի որ դրա
շարունակութիւնը դեռ տպուած չէ,
հարկ եմ համարում պարոն յօդուա-
ծագրին ասել, որ շարունակութեան
մէջ ուղղէ իւր գրած սխալ հիմքը,
որի վերայ կառուցանում է իւր գրու-
թեան չէնքը: Այդ սխալը այն է, որ
պարոնը առաջարկում է երևանի թե-
մական դպրանոցը կործանել՝ և նրա
փլատակների նիւթը զինքից Ալեքսանդ-
րոպոլում կանգնել նոյն չէնքը:

Թե՛ երևանի դպրանոցը իւր կոչմա-
նը վայել զիրք ստանալու համար
անհրաժեշտ նիւթական հնարներ չ'ու-
նի, այդ ճշմարիտ է, բայց թէ երե-
ւանում աւելի մեծ կարեւորութիւն
կայ մի բարձր դպրոց ունենալու քան
թէ Ալեքսանդրոպոլում այս առաւել
ևս ճշմարիտ է, վասնզի երևանում
կան ուրիշ աւելի բարձր դպրոցներ:
Յայտնի է, որ միշտ մեծը քարշում է
փողբին, հզօրը տիրին, շատը՝ սա-
կաւին, բայց կայ և մի անտեսանելի
բան, որ յայտնի է զօրութիւն անու-
նով, որ փոքրի, տիրի, տակաւի մէջ

բէն Լուինեան—Նար-Բէյ սրբազա-
նը կամեցել էր յոյն խրիստոսքիէքն-
դիկ թաղմանը հանդիսաւոր լինել, այս-
ինքն ուրիշի տանը տիրանալ, բայց
տանտեղ—յոյն կղերը հին տրամաբա-
նութեան հետեղելով և իւր սեպական-
ութեան իրաւունքը պաշտպանելով
չէր ընդունել սրբազանին ձգտումն և
յայտնել էր իւր ցատումն, որ օտարն
եկել է և իւր սեպականութեան տի-
րել է ցանկանում, նրան իւր անկեղ
դուրս է անում, Հայ մոլեռանդու-
թիւն, հայ տղիտութիւն, հայ անհիւ-
րասիրութիւն և այլ շատ տեսակ անհե-
թեթեմութիւնք յոյն կղերի գլխին վա-
թաթեցին և նորա վարմունքը հայ ե-
կեղեցուն անպատուութիւն համարեցին,
խորէն սրբազանի փառասիրութիւնն
ու անամուրթութիւնը բնաւ չը յիշեցին,
իսկ եւ, որ հին տրամաբանութեան եմ
հետեւում, կ'տեսն, որ յոյն կղերները
շատ լաւ արին, դեռ շնորհակալ կենայ
սրբազանս, որ բռնութեամբ չ'արտա-
նեցին: Հապա կարծում են, թէ ամեն
ազգայն խորհեցի ու մտածեցի, կար-
ծեմ, որ չ'սխալեցի, ուղիղ դատեցի:

լինելով ևս միշտ յայտնութիւն է
վաստակում: Այդ զօրութիւնը դաս-
տիարակութեան գործում է դպրոցի
ոգին, որ յառաջ է գալիս կրթու-
թեան չափից, ձևից և ուղղութիւ-
նից կամ նպատակից: Ազգային ա-
ստած դաստիարակութեան միակ ար-
ժանաւորութիւնը նրա կենդանացու-
ցիչ զօրութիւնն է, որով սանիկի բը-
նութիւնը աճում է և նրա՝ ուղեղը
բնվմանաւորութիւն է ստանում: Եթէ
երևանի դպրոցը չ'ունի հնարներ
բարձրանալու, բայց նրա մօտ բարձ-
րանում են այլևայլ դպրոցներ, այդ
այլևայլ դպրոցների սանիկները պէտք
է իրենց մօտ ունենան մի զովութիւն
և կենդանութիւն տուող աղբիւր, որ
կարող է լինել միայն ազգային դըպ-
րանոցը իւր բարձրութեամբ: Ուստի
պէտք է հնար տալ երևանի դպրանոցին
բարձրանալու:

Թո՛ղ Ալեքսանդրոպոլում ևս լինի
մի թեմականի պէս դպրանոց, ես ոչ
միայն ընդդէմ չեմ դրան, այլ ա-
մենաջերմ փափագողներից մինն եմ:
Բայց որովհետեւ մեր հոգեւոր իշխա-
նութիւնը միայն հինգ թեմական
դպրանոց կարող է ունենալ, պէտք է
մտածել, թէ ի՞նչպէս պէտք է անել,
որ հնգից աւելի ունենայ:

Մենք յոյս ունինք, որ մեր հո-
գեւոր իշխանութիւնը կարող է այդ
իրաւունքը ձեռք բերել: Վասնզի յի-
սուս տարից աւելի է, որ այդ իրա-
ւունքը չ'ափաւորած է օրէնքով, բայց
այդքան ժամանակամիջոցում ժողո-
վարդի պահանջը շատ շատացել է:
Ուր որ առաջ մի զինապալա կար,
հիմա մի քանիսն է, առաջ չը կար
ուսուցական սէմինարիա, այժմ տա-
րեցտարի աւելանում է դրանց թիւը,
առաջ օրիորդական դպրոցներ չը կա-
յին, այժմ ամեն տեղ շարունակաբ-
նում են, առաջ չ'ունէինք ճեմարան,
այժմ ունինք, առաջ Ղարս, Բօթօմ,
Արտահան, Արդուին և այլն մեր կող-
մին չէին, այժմ այդտեղ մի առան-
ձին առաջնորդութեան կարեւորու-
թիւն կայ, և այլն և այլն:

Այս տրամաբանական նոր կանոնը
մեր կեանքի մէջ այժմ մօղա է, դրա
համար էլ ամեն բան տակն ու վրայ
է, տգէտը մի փիլիսոփայական գիրք
առջը դրած փիլիսոփայ է, աշակերտը
ձեռնարկը ձեռքին բռնած ուստա է,
մասկաւոր այստեղից ու այնտեղից
քաղածք անելով կամ ուրիշ գրու-
ածքը թարգմանել տալով և ընթերցող-
ներին իրեւ իւր սեպականութիւն ու-
տեցնելով խմբագիր է, հազիւ կարգա-
յաճը հատկացողն էլ մատենադիր է—
բայց այս մեղ համար շատ վտառակա-
նապիւր է: Աստուած սորա հետեանքից
մեղ պահէ ու պահպանէ, աւելի չարէն
ազատէ ու փրկէ: Ես ներկայի վերայ
այսպէս խորհեցի ու մտածեցի, կար-
ծեմ, որ չ'սխալեցի, ուղիղ դատեցի:

Գրչոյն:

մի անգամ հաշիւ պիտի տամ լրագրութեան միջոցով, բայց ահա, արդէն չորս ամիսը լրացել է, էլ ինչ հաշիւ, էլ ինչ ցաւ, բաւական է որ մի բան մեզանում հնանայ, իսկոյն մոռացութեան կը տրուի:

Նոյն տեղից գրում են.— Յիշեցնում ենք ընթերցողներին, որ վաղը, Հաւարարի ս. Մարիամեան օրիորդաց ուսումնարանի օգտին ներկայացում կայ պ. Արծրունու թատրոնում:

«Голос»-ը հաղորդում է, որ այս օրերս երկրորդ տպագրութեամբ, բաւական լրացրած և ուղղացրած դուրս եկաւ Զէքիի գովի և Նէժինի արքեպիսկոպոս Ֆիլարէտի հեղինակութիւնը Պատմական ուսմունքը եկեղեցւոյ հայրերի մասին: Վերնագրով: Այս գիրքը ոչ թէ միայն կրօնական, այլև ուրիշ տեսակէտերից հետաքրքիր է: Պատմաբանը և մտածողը նրա մէջ կը գտնի հետաքրքիր տեղեկութիւններ այնպիսի անձանց մասին, ինչպիսիք են ս. Կղէմէոս, Իգնատիոս, Էրմոս, Յուստինիանոս, Կիպրիանոս Ալէքսանդրացին, Գրիգորիոս, Հայաստանի լուսաւորիչը և այլն: Այս պակաս հետաքրքիր է, ինչպէս առում է «Голос»-ը, այսպէս անուանեալ եկեղեցւոյ ուսուցիչների կենսքի և վարդապետութեան նկարագրութիւնը, օրինակ Տէրն տուղիանոսը, Կղէմէոս Ալէքսանդրացին և Բրիգէնը, որոնք նշանաւոր տեղ են բռնում Արեւմտեան Եւրոպայի հոգևոր դերակրներ և զբաղակցութեան շարքում: Թաւաճաւանի մէջ բացատրված են ընդհանուր դատողութիւններ եկեղեցւոյ հայրերի և նրանց հայեացքների մասին: Առաքելական մարդոյ կենսքի և վարդապետութիւնը առանձին զլխում են նկարագրուած: Եւստիանոսը և հայրերի կենսքը մինչև 312 թիւը: Ամբողջ հեղինակութիւնը բաղկացած կը լինի երեք հատորներից:— Մեզ համար մասնաւորապէս հետաքրքիր է, թէ գերարքեպիսկոպոսը ինչ հոգով և ինչ ձևով է խօսում ս. Գրիգոր Լուսաւորչի, նրա վարդապետութեան և հօտի մասին:

ԳԱՆՁԱԿԻՑ գրում են.— Ահա քանի տարից աւելի է պ. Ն. Տէր-Ն.-ին ժողովարարութեամբ թարգմանաց վանքի սենեակները շինում է այնտեղ զպրոց հաստատելու դիտաւորութեամբ: Որքան մեղ յայտնի է՝ այդ վանքը կրկար ժամանակ է չ'ուսի վանահայր, որի պաշտօնը դարձեալ վարում է նոյն ինքը: Զը նայելով որ քանի քանիցս թէ լրագրով և թէ բերանացի հաշիւ պահանջելու պարտից, բայց չ'արժանացան: Անցաւ այն ժամանակը, երբ ստում էինք—տոնը, էլ մի հարցնելով: Նուիրատուները ցանկանում են վերջապէս իմանալ՝ ո՞ր է գնացել իրենց նուիրատուութիւնները, և երբ պէտք է տեսնեն խոստացած դպրոցը:

ԱՆԱՅԻՆԱՅԻՑ գրում են.— Անուղիայի եկեղեցական գիւղերի հարցը վերջապէս վճռուեցաւ եկեղեցւոյ տնօրէնացւորին 14, 155 ռ., նշանակում է Այսպիսիք, երկուսու դպրոցները դէթ մինչև 5 տարի, կապալաւորութեան ժամանակի լրանալը, ապահովեցան, եթէ միմյայն կապալաւորմանց ուսումնարանին յատկացրած մասը ձեռնութեամբ և ամբողջութեամբ հոգաբարձուների ձեռքն հասնին: Նշանները, դժբաղդաբար, հաղաւթին են ցոյց տալիս:

Նոյն տեղից գրում են.— Մեր ուսումնարանի տեսուչը պ. Մովսէս Սա-

մուէլեանց թողեց իւր պաշտօնը և մօտ օրերս գնալու է արտասահման մի տարի ժամանակով: Պարոնը ինքն իրան նուիրելու է, վերադառնալից յետոյ, դիւղաստեղծական գործին մեր գաւառում:

Պ. Գ. Մ. Նորհապալութիւն է յայտնում բազմաթիւ մեծ. Բ. Գ. Սարգսեանին, որ բարեհաճել էր յօգուտ Հաւարարի Ձորաբաշու դպրոցի մի օրինակ «Հրապարակաօս» ձայնը գրելից նուիրելու:

Քաղաքիս Մէտէլի ամրոցի զառիւկայից սկսող և մինչև Հաւարարի հրապարակը տանող երկայն ու ծուռ փողոցը ոստիկանութեան կողմից շատ թոյլ հակողութեան տակ է: Փողոցի այդ երկար տարածութեան վերայ ոչ մի տասնապետ չէր գտնուի, որ կամ մաքրութեան վերայ և կամ դանազան անկարգութեանց առաջն առնելու վերայ հսկէր: Օր ցերեկով յայտնի յափշտակութիւններ են լինում թէ սայլերի վերայ, թէ ուղտերի գնացող կարաւաններից և թէ ոչխարի հօտերից: Շատ ժամանակ չէ, որ սրիկային մէկը կէսօրին կարողացաւ ուղտի թամբից զատնելով անյայտացնել, մի այլ սրիկայ պարկով ալիւրը և այլն: Այս տեսակ յայտնի յափշտակութիւններ օրը ցերեկով աւելի պատահում են Ձորաբաշու եկեղեցւո մօտ, ուր որ երեք կողմից անյայտանալու ճանապարհ կայ: Եթէ ցերեկը այդպիսի յափշտակութիւններ են լինում, հապա ինչ տեսակները կարող են գիշերները պատահել: Գոնէ մի տասնապետ նշանակուէր հայոց եկեղեցւո մօտ, որ ճանապարհի երկու կողմից էլ հսկէր: Հրապարակ ենք այս մասին ոստիկանութեան ուշադրութիւնը:

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

Բէրլինի դատական ատեանում յունիսի 15-ին քննվում էր պրօքսէոր Մօմգէնի մեղադրական գործը իշխան Բիզմարկին վերաւորելու համար: Պրօկուրօրը առաջարկեց դատապարտել պրօքսէորին 500 մարկ դրամական տուգանքի, կամ 34 օրեայ բանտարկութեան, բայց դատարանը որոշեց հետեւել վճիռը: «Մեղադրեալը գործածած խօսքերը, առարկայապէս խօսելով, վերաւորական են նրբանց համար, որոնց վերաբերում են, և դրանք կարող են վերաբերել նոյնպէս կայսերական կանցլէրին: Բայց որովհետեւ մեղադրեալի վերաբերութեամբ չի կարելի ստել, որ չ'ուսի համոզմանց քաջութիւն և սրա համար էլ նա բացարձակ կ'աւել իշխան Բիզմարկին վերաւորելու դիտաւորութիւնը, եթէ նա այդպիսի դիտաւորութիւն ունենար, ուստի և դատարանը մեղադրանքը անապացոյց է համարում և մեղադար է աւելին դատել համարում և արդար է համարում, դատարանական ծախքերը ի հաշիւ դանձարանի վերաբերում: Բազմաթիւ հատաբարութիւններ, որ հաւաքվել էր դատարանի դահլիճում այս վճիռը մեծ ծախհարութեամբ ողջունեց:

Վարման և խոսքի ունգարական պատգամաւորների մէջ Պէտտում կայանալիք մեծամարտութիւնը կարող էր տե-

ղի ունենալ միայն խորամանկութեան միջնորդութեամբ, որովհետեւ ժանդարմները քայլ առ քայլ հետեւում էին նրանց: Նենը մարդիկ բաժանվեցան երկու մասի, մինը յետ մնաց միւսից և կռուի մէջ մտաւ ժանդարմների հետ, այն ինչ միւս մասը շտապեց առաջ գնաց և մենամարտութիւնը կայացաւ: Խոսքին նպատակից չատ հեռու արձակեց, իսկ վարմանի գնտակը խոսքի օտի մօտ ընկաւ:

Խղամայիլից «Голос»-ի թղթակիցը գրում է, որ մայիսի 19-ին և 27-ին այնտեղ քննվում էր մի հետաքրքիր գործ: Գրողէսկոյի աւագակց խմբի մասին, որը ռուսական կառավարութեան ժամանակ երեք տարի շարունակ սարսափ էր ձգում բոլոր հարաւային Բէսարաբլայի վերայ: Աւագակցների այդ խումբը բռնուած էր 1879 թ. Բէսարաբլայի այդ մասը Ռուսաստանի հետ միանալուց յետոյ, բայց նրանց դատը յետաձգուած էր, որովհետեւ նահանգական դատարան մտցրած էր այնտեղ միայն անցեալ տարու վերջին:

Դատին ներկայացան տասը աւագակցներ իրանց առաջնորդ իման Գրողէսկոյի հետ, նոյնպէս 11 օգնականներ և խումբի ծածկողներ: Վկաներ հրաւիրուեցան մինչև 220 մարդ: Խումբը մեղադրվում էր 60 աւագակցութեանց մէջ հարստահարութեանց և սպանութեանց հետ միացած: Ամենքի ուշադրութիւնը զբաղում էր իւր վերայ առաջնորդի պատկերը, մի երիտասարդ, նիհար ռուսական, որին ինչպէս երեւում է շատ դուր էր գալիս հասարակութեան ուշադրութիւնը, և իրան մեծ վստահութեամբ էր պահում: Յանցանքը չ'ուրանալով՝ աւագակցները իրանց արդարացնելու համար յենվում էին զըլխաւորապէս ռուսական կաշառակերութեան վերայ, որոնք նրանց միջոց տուին երեք տարվայ ընթացքում անպատիժ բարբարոսութիւններ անելու:

Դատին պարզուած հանգամանքները մասամբ այս բացատրութեան օգտին են խօսում: Բազմաթիւ վկաներ հաստատում են, որ աւագակցների խմբին բռնելու համար նշանակուած ռուսական ժանդարմները եղբայրանում էին աւագակցների հետ և մի քանի աւագակցութիւններ կատարված են կարելի է ասել ժանդարմների աչքերի առաջ: Վերջապէս, երբ Գրողէսկոյ բռնվում էր և խիստ հակողութեան տակ բանտ էին տանում, նա փախչում էր ճանապարհից և յետոյ շարունակում էր աւագակցութիւն անել աւելի մեծ կատաղութեամբ: Գրողէսկոյ իւր փախուստը բացատրեց հակող զինւորի և ռուսական կան դատաւոր պ. Ռադուէսկոյի կաշառակերով: Երդուեալների վճիռը գրուած էր 176 խոդիրներ, 15 ժամ խորհրդակցութիւնից յետոյ նրանք Գրողէսկոյին և նրա ընկերներին մեղադրանք չ'ամեն կէտերում յանցաւոր հանցելու ու ներողամիտ չը գտնուեցան: Մնացած 11 դատապարտեալներ

ին, որոնք մեղադրվում էին յանցաւորների ծածկելու մէջ, արդարացրին: Դատարանը Գրողէսկոյին անժամանակեայ տաժանագիր աշխատանքի դատաւարտեց, իսկ նրա ընկերներին 20-ից մինչև 8 տարի:

Այս գործի վերջաբանը անսպասելի էր: Երբոր, երդուեալների վճիռը կարգին և դատարանը հեռացաւ վճիռը որոշման համար, խղամայիլի հասարակութեան գեղեցիկ սեռը, որ լցրած էր դահլիճը, շրջապատեց Գրողէսկոյին և դրամներով լցրեց նրան: Մի երիտասարդ օրիորդ մինչ այն ատիճան համակրութիւն տածեց դէպի այդ աւագակցը, որ նա իւր մատից ոսկեայ մատնին հանելով հագցրեց Գրողէսկոյի մատին: Արա հետ նա աւագակցին խնդրեց վճիռ խտուութիւնից չը վախենալ, որովհետեւ նա երեի ողորմածութեան կ'արժանանայ: Գրողէսկոյն այս բանին նրա ձեռքին համբուրելով պատասխանեց: Համակրութեան այսպիսի ցոյցը դէպի աւագակցապետը, որ իւր ձեռքերը թաթախել էր բազմաթիւ անմեղ դոհերի արիւնի մէջ, որ կողոպտել է խեղճերին և հարուստներին, յիշեցնում է՝ մասամբ մի քանի կանանց յաւարկութիւնը դէպի թիւրք գերիները այս վերջին պատերազմին: Բայց տեղացի աղագրեալութեան վերայ, որ կըրել է Գրողէսկոյի գործունէութեան ամբողջ սարսափը, կանանց այս գործը վատ տպաւորութիւն գործեց:

Խմբագիր Պ. ՍԻՄԵՆՆԱՆՑ
Հրատարակիչ Հ. ԷՆՖԻՍՏԵԱՆՑ

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Աւելի առաջ ունենալով այն ծըխախտի պատրաստութիւնները, որոնք ԿԵՂԾՈՒԱԾ տուեալներով առեւտուրի են հանվում և նմանեցրած իմ սեպհական գործարանում պատրաստած առեւտրին թէ՛ իրենց ձեռքը, և թէ՛ կրած նիւթերով, պատիւ ունիմ խոնարհաբար խնդրելու յարգող հասարակութեանը, որ այսուհետեւ իմ գործարանի ծխախտից առնելու ժամանակ ՈՒՇԱԴՐՈՒԹԻՒՆ ԴԱՐձնէ իմ ԱՆՈՒՍՆ և ԱԶԳԱՆՈՒՍՆ վերայ, որ տպվում են մեծ տաւերով ուսուրէն, հայերէն, վրաներէն և թիւրքերէն լեզուներով: Այստեղ և պէտք է աւելացնեմ, որ ինչպէս առաջ, նոյնպէս և այժմ ծխող հասարակութիւնը գոհացնելու համար ստանում եմ ծխախտի ԱՄԵՆԱՐԱՐՁԻ ՏԵՍԱԿՆԵՐԸ թրքական պաշտօնական ինչպէս ուրիշներ, նոյնպէս և ամենալաւ ծըխախտ կովկասեան զխաւոր պաշտօնականներից:

Բողարջեանց.
1—2

Խմբագիր ԵՐԵՒԱՆԻ և ԿԱՐՈՒՅ ԹԵՄԵՐԻ հայոց հոգևոր և ծխական ԳՊՐՈՑՆԵՐԻ հոգաբարձութիւններից առաջիկայ սեպտեմ-

բերից ուսուցիչների կարիք ունեցած ժամանակը գիմել ինձ, յայտնելով մանրամասնօրէն աւանդելիք առարկաների, դասերի թուի և ռոճիկների քանակութեան համար:

Պաշտ. Թեմ. վերատեսչի՝
Պ. Պառչեանց.

Խմբագիր ԵՐԵՒԱՆԻ և ԿԱՐՈՒՅ ԹԵՄԻ հայ հոգևոր և ծխական դպրոցներում ուսուցչական ՊԱՇՏՈՆ ցանկացողներից օր յօռաջ առաջ յայտնել ինձ իւրենց պայմանները:

Պաշտ. Թեմ. վերատեսչի՝
Պ. Պառչեանց.

ԳԵՈՐԳԵԱՆ ՃԵՄԱՐԱՆԻ ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐԻՑ ՄԵՎԸ՝ Կա. մենում է այս ամառուայ ընթացքում հայոց լեզուի, 2. Պատմութեան, 3. Աշխարհագրութեան և տարրական դասեր ունենալ: Հասցէն իմանալ զկովկաս հիւրանոցի տակ պ. Ենթիւնիւնի ծխախտի խանութում:

ՄԻ ՀԱՄԱԼՍԱՐԱՆԱԿԱՆ ՈՒՍԱՆՈՂ
Որ այժմ Գանգրիսում է տպւում, յանձն է աւելում պարսպել երկրանների հետ՝ թէ՛ արքունական և թէ՛ հայոց ուսումնարանների աշակերտների և աշակերտուհիների հետ:
Պայմանները կարելի է տեսնել հետեւեալ հասցէով: Мангачъ, Габриэль Зурабовичъ Мирзоевъ, въ домѣ, дача Марыи Тимофеевой:
4—15

ԵԿԻՐԱԿԻ ԻՏԱԼԱԿԱՆ ՀԱՇՈՒՊԱՆՈՒԹԻՒՆ

անունով գրքոյիկ բաժանորդներին:

Խմբագրւմ ենք այն անձինքներից թէ՛ բազու և թէ՛ այլ քաղաքներից, որոնք մօտ գտակում են այդ գրքոյիկ բաժանորդական թերթեր մինչև յունիս 20-ը մեզ հասցնել:

Թերթերը պիտի ուղարկուին ուղղակի իմ հասցէին: «Ваку Россійскій Магазанъ» Абелу Апрессанцу.

Մինչև յունիս վերջը մեզ ուղարկուած բաժանորդական թերթերի մասին մի երկրորդ նամակաւ մեզ տեղեկու թիւն տալ խնդրում ենք ուղարկող պարոններից, երկու թերթ մեզանում պակաս լինելու առթիւ:

Բաժանորդներին յանձնել գրքերը արդէն տպագրութեան տակ է թիթիւում:

Հրատարակիչ—Արէլ Ապրեսեանց:

ԹԻՖԼԻՉԻ քաղաքային վարչութիւնը Բարձրագոյն հաստատաւ քաղաքային կանոնադրութեան 17 և 12 յօդուածների և քաղաքային վարչութեան որոշման հիման վերայ 3-ից մայիսի ներկայ ամի հրաւիրում է պատմականներին, որոնք կամենում են մասնակցել քաղաքային ընդհանուր ընտրութեանց, առաջիկայ քառամսակի (1883—1886) հատուցանել քաղաքի զանաւարանին անշուշտ մինչև 1-ը յունիսի ներկայ ամի նոցա կալուածքների գնահատական հարկի ապահովելու: Ընդ մին վարչութիւնը նախադրուեցնում է, որ այն անձինք, որոնք վերջիվերջ ժամանակին լինվին չեն հատուցանել ապահովները, կը հանվին ընտրողների ցուցակներից: